

УПИСВх № 299/27.02.2018г

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Мария Василева Тотева

на дисертационен труд на тема: „Изследване на ефекта от въздействието на АФА по плуване при хора с ампутации“
представен от Дуран Аслан с научен ръководител проф. Майя Нейчева, доктор за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“ в професионално направление 7.6. Спорт, докторска програма „Теория и методология на спортната наука“

Изборът на темата на настоящия труд е особено актуална предвид огромната роля на спорта за обществото и отделната личност. В още по-голяма степен е неговата значимост за инвалидите като фактор за подобряване качеството им на живот.

Дисертацията е в обем от 142 стр. в т.ч. 10 стр. приложения. Тя е онагледена със 17 фигури и 14 таблици. Библиографският списък е от 87 заглавия, от които 45 на кирилица, 42 на латиница и 12 уеб сайта.

Използвана е традиционна структура на труда:

- Въведение;
- Литературно проучване и постановка на проблема;
- Цел, задачи, методика и организация на изследването;
- Анализ на резултатите;
- Изводи и препоръки.

Още в увода се характеризират насоките на научното изследване, а именно ролята на спорта и конкретно плуването като средство за подобряване физическото развитие, функционално състояние, физическата дееспособност и психо-социалните умения на лица в неравностойно положение.

Литературният обзор е извършен в следните основни направления:

- Спорт при хора с увреждания;

- Развитие на спорта при хора с увреждания в Турция;
- Влияние на адаптираните активности и плуването при хора с физически увреждания и ампутации;
- Определение, етиология и класификация на ампутациите;
- Работна хипотеза.

Докторантът демонстрира голям професионализъм в обсъждането на посочените проблеми. В хронологичен план се представят различните концепции за състоянието на инвалидност, които включват определящите я документи; промените в основните дефиниции и главните категории за класификация на здравните състояния. Цитирани са последователно нормативните решения на международните институции относно съвременните понятия по проблема.

Съществена част от обзора е информацията, свързана с етапите в развитието на параолимпийското движение и спорт при инвалидите. Направена е подробна интерпретация на коментираната област, която е онагледена чрез прил. 1. В него последователно са представени параолимпийските игри в 50-годишен период (1960-2016 г.) с броя на участващите страни, спортове, състезатели и особено съществено – с категориите на увреждания. Те показват нарастващия брой от 400 състезатели през 1960 г. до 4328 в 2016 г.

Специфичен интерес представлява анализа за развитието на спорта при хора с увреждания в Република Турция. Информацията показва, че в настоящите 4 федерации са картотекирани около 39 000 д., които провеждат масов, оздравително-рехабилитационен и спорт за високи постижения.

В раздел 1.1.4. докторантът обсъжда особеностите на плуването при лица с физически увреждания и ампутации. Той успешно анализира подходящите техники, стилове и двигателни затруднения съобразно локализацията на увредите. Цитирани са

методиките и резултатите на голям брой автори, което обогатява изложението.

Последната част на литературния обзор е посветена на проблема на ампутациите. Подробно и компетентно се обсъжда тяхната етиология и характеристика. Представена е класификацията им в два аспекта – спортномедицинска и спортно-специфична. Последната подробно описва категориите на увреждане на инвалидите и въз основа на тях – групиране в 10 класа за участие в състезания по плуване. Прилага се и допълнителна диференциация съобразно плувните стилове и вида на уврежданията.

Представената работна хипотеза е сравнително кратка и би било уместно да има в по-голяма степен условен характер. Тя е базата за поставената цел на проучването и логично произтичащите от нея 6 основни задачи.

Експериментът е проведен с 8 момчета на възраст 12-16 год. Дължа да отбележа, че при подобен вид изследвания, въпреки малкия брой на участниците, той има своята значимост при реализиране на изследователската програма. На всички е извършен подробен медицински преглед с определяне степента на увреждане, въз основа на който се диференцират 3 подгрупи, в зависимост от двигателния дефицит.

Изследователската батерия включва 9 показатели, от които 3 са антропометрични, 4 са за физическа дееспособност и 2 характеризират плувната подготвеност. Тестовете са добре подбрани и достатъчно информативни.

Основната част на дисертацията е спортно-педагогическия експеримент, който представлява основния принос на изследването. Подробно и компетентно е представен учебния алгоритъм на обучението. Разучаването на елементите е в същата последователност като при здрави деца, но с по-голяма продължителност. Подготвителните упражнения се прилагат на суша и по-късно

затвърдяват във водата. Методиката на обучение е диференцирана съобразно вида на ампутацията и е в зависимост от евентуалната спортната насоченост, която част от момчетата имат.

Отделните 3 етапа на обучение демонстрират педагогическата програма на докторанта. В първия от тях (16 занимания в плитък басейн) са представени подготовителните упражнения за адаптиране към водата; за тренировка на дишането; на плъзгането съобразно уврежданията; кроулови движения с ръцете на гръб и на гърди; плуване с шнорхел.

Вторият етап е разделен в две части като първата включва 10 занимания в плитък басейн, последвани от 8 – в дълбок. Подробно са описани 25 упражнения за координация на движенията в кроуловото плуване на гърди и гръб.

Третият етап на обучение е от 30 занимания в дълбок басейн с насоченост към движенията на ръце в бруст. Наред с тях се затвърдява техниката при прилагане на стила кроул на гърди и на гръб. Обучителната програма е особено богата и включва 52 различни упражнения на суша и във вода.

Добре са описани и различните помощни средства, които улесняват учебния процес. Експериментът е осъществен за период от 7 месеца в рамките на 64 занимания.

Много добро впечатление прави своевременната оценка на успеваемостта чрез провеждане на различен брой контролни тестове изпълнени след отделните етапи на подготовка. Те дават възможност за актуални подходи към обучаващите, чрез които се подобряват техните резултати.

Цялата обучителна програма отговаря на основните принципи на педагогическия процес, което гарантира добрата успеваемост. Съществената част от нея е, че тя е съобразена с индивидуалната инвалидизация на момчетата.

Получените данни са обработени чрез приложен статистически анализ, а именно:

- Вариационен - с изчисляване на стандартните показатели (средна аритметична, стандартно отклонение, коефициент на вариация).

- Сравнителен с проверка на хипотези.

Анализът на резултатите се осъществява чрез обсъждане на началната и крайна информация от изследването в групов и индивидуален план. При математико-статистическата обработка на материала е използвана идеята за повторни наблюдения с т.н. „бокс-плотове“. Чрез тях графично се представят и коментират експерименталните данни за всеки признак. Оформено е заключение относно значимостта на промените за дадения тренировъчен период, изразяващ се в различна степен на повишение или понижение в характеристиките на отделните показатели.

Съобразно отделните етапи на експеримента се коментират резултатите от проведените контролни упражнения. Те са обсъдени въз основа на индивидуалните степени на увреждане, които обуславят и различната продължителност в усвояването на различните техники. Много положителен резултат е, че изследваната група в края на педагогическия експеримент показва по-високо ниво на физическите качества, на двигателните умения и координационни възможности в резултат на адаптираното плуване. Това представлява реалния резултат от поставената изследователска цел.

Дисертационният труд завършва с 6 извода, които демонстрират успешното изпълнение на поставените задачи на проучването и имат конкретен характер.

Оформени са 2 препоръки, които са насочени към внедряването на приложената акваметодика за инвалиди от Турската спортна федерация за хора с физически увреждания.

Представени са 4 публикации, свързани с проучването.

Основните приноси на изследването могат да бъдат формулирани, както следва:

- Извършено е обширно литературно проучване относно практикуването на спорт и в частност плуването от хора с увреждания.

- Разработена и апробирана е методика за обучение в плувния спорт на инвалиди, което обогатява тренировъчния процес при хора с ампутации.

- Приложена е диференцирана обучителна програма в зависимост от вида и степента на увреждането.

- Проведеният тренировъчен процес повишава физическото развитие и двигателните възможности на инвалидизираните момчета.

- Основният принос на проведения експеримент е социалния ефект на тренировъчната програма, която подобрява качеството на живот на хора с увреждания.

Дисертацията има известни слабости, но те не намаляват достойнствата ѝ, поради което не са и обект на коментар.

Заклучение.

Представеният труд на тема: „Изследване на ефекта от въздействието на АФА по плуване при хора с ампутации“ заслужава много висока оценка предвид голямата му социална значимост. Въз основа на това, предлагам на Уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „Доктор“ на Дуран Аслан в професионално направление 7.6. Спорт, докторска програма „Теория и методология на спортната наука“.

Рецензент: /

Проф. д-р Мария Василева Тотева, дмн